

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

Ilmasto- ja energiapoliittinen tulevaisuusselonteko ja kestävä kehitys

28.10.2008 Oras Tynkkynen, VNK

Mikä tulevaisuusselonteko?

- kerran hallituskaudessa tulevaisuuden kannalta keskeisistä ja laaja-alaisista kysymyksistä
- ilmasto- ja energiapoliittinen tulevaisuusselonteko hallitusohjelmassa
- valtioneuvoston kanslia valmistelee, asiantuntijaryhmä neuvoo, ministerityöryhmä ohjaa ja valtioneuvosto hyväksyy
- selontekona eduskunnalle, mietinnön laatii tulevaisuusvaliokunta

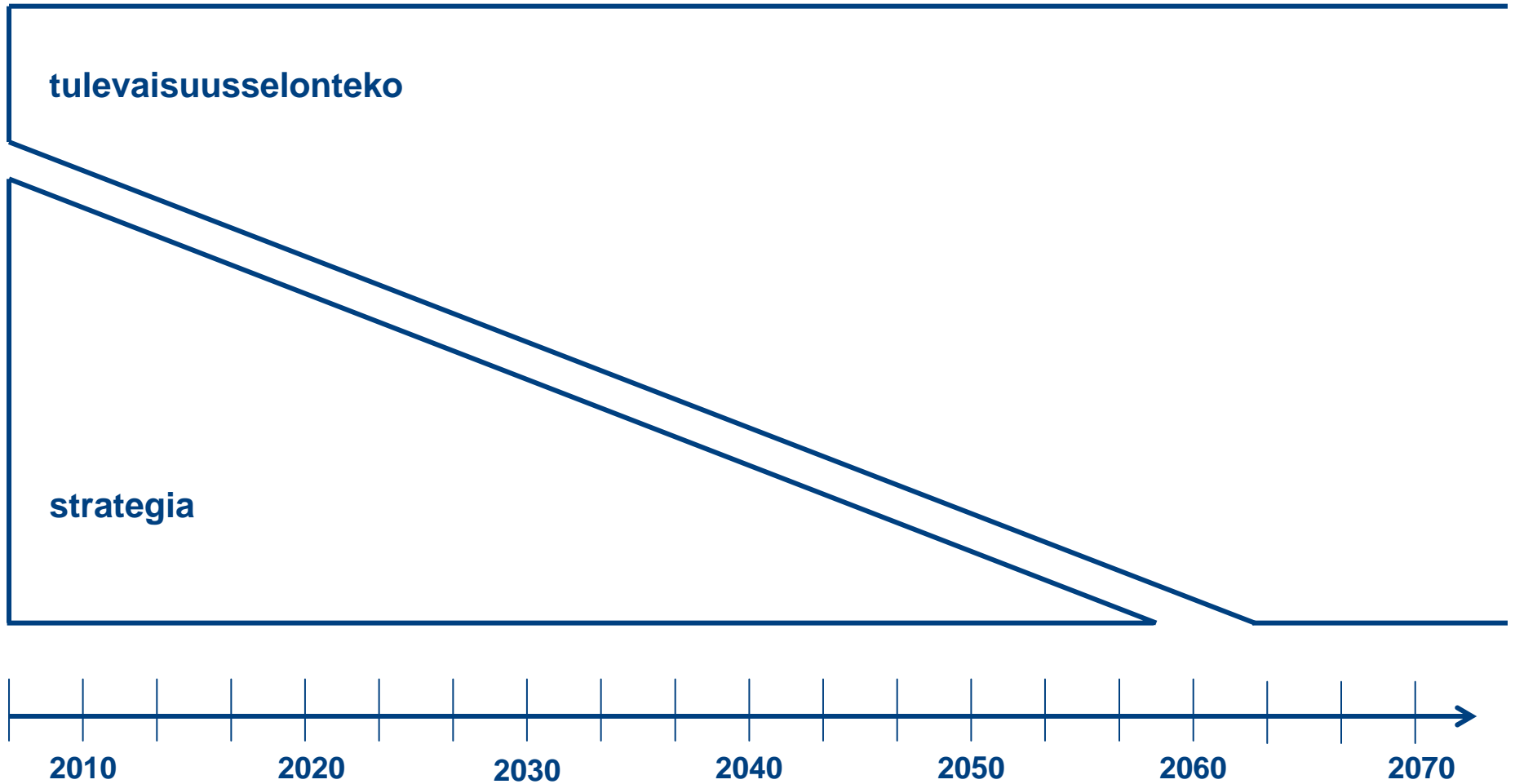
Selonteon suuntaviivoja

Selonteon

1. tulee pohjautua parhaaseen saatavilla olevaan tietoon
2. on oltava politiikkarelevantti
3. on vaikutettava päätöksentekoon
4. aikavälin on oltava riittävän pitkä
5. ja strategian on täydennettävä toisiaan
6. on oltava kattava
7. on oltava ymmärrettävä
8. on arvioitava vaihtoehtoja
9. on oltava osallistava
10. on tarkasteltava globaalia kehitystä
11. on tuettava kestäväää kehitystä
12. tulee tavoitella edelläkävijyyttä

Tarkastelun aikajänne

->2100

Tulevaisuusselonteon selvityksiä

Julkaistu

- ilmastopolitiikan valtavirtaistaminen
- kahden asteen tavoite
- äärimmäiset ja epälineaariset ilmaston muutokset
- skenaariokatsaus
- Ison-Britannian ilmastolain juridinen soveltuvuus
- ilmastoasenteet ja niiden muuttaminen
- tuotteiden ilmastomerkinnot

Julkaistaan tässä kuussa

- päästörajoitusten vaikutukset ulkopuolisissa maissa
- tehokas ilmastopolitiikka

Osallistumista tarvitaan

- tulevaisuusselontekoa laaditaan osallistavalla ja keskustelevalla otteella
- kansalaisilta ja sidosryhmiltä haetaan ideoita ja näkemyksiä
- osallistumisen väyliä mm.
 - sidosryhmäpaneelit
 - skenaariotyöpajat ja -kyselyt
 - verkkokeskustelu ja -kysely
 - kansalaisfoorumit ja alueelliset tilaisuudet

13 sidosryhmäpaneelia

1. energian tehokäyttäjät
 2. nuoriso- ja opiskelijajärjestöt
 3. ammattiyhdistysliike
 4. uuden teknologian tuottajat
 5. palveluala
 6. maaseutu
 7. tutkimus
 8. energian tuottajat
 9. pienet ja keskisuuret yritykset
 10. ympäristö- ja kehitysyhteistyöjärjestöt
 11. kunnat ja alueet
 12. hyvinvointi ja huono-osaisuus
 13. maailmankatsomukset
- + yhteiskeskustelu

Paneelien antia: laajasti hyväksytyt

1. on esitettävä myönteinen visio tulevaisuudesta ja päästöjen vähentämisestä
2. yhdyskuntarakennetta on eheyttävä
3. joukkoliikennettä yleensä ja raideliikennettä erityisesti tulee kehittää
4. kansalaisten osallistumista on vahvistettava mm. lisäämällä tietoa valintojen ilmastovaikutuksista
5. taloudellinen ohjaus on tehokas keino
6. Suomen kannattaa olla ilmastonsuojelussa edelläkävijä

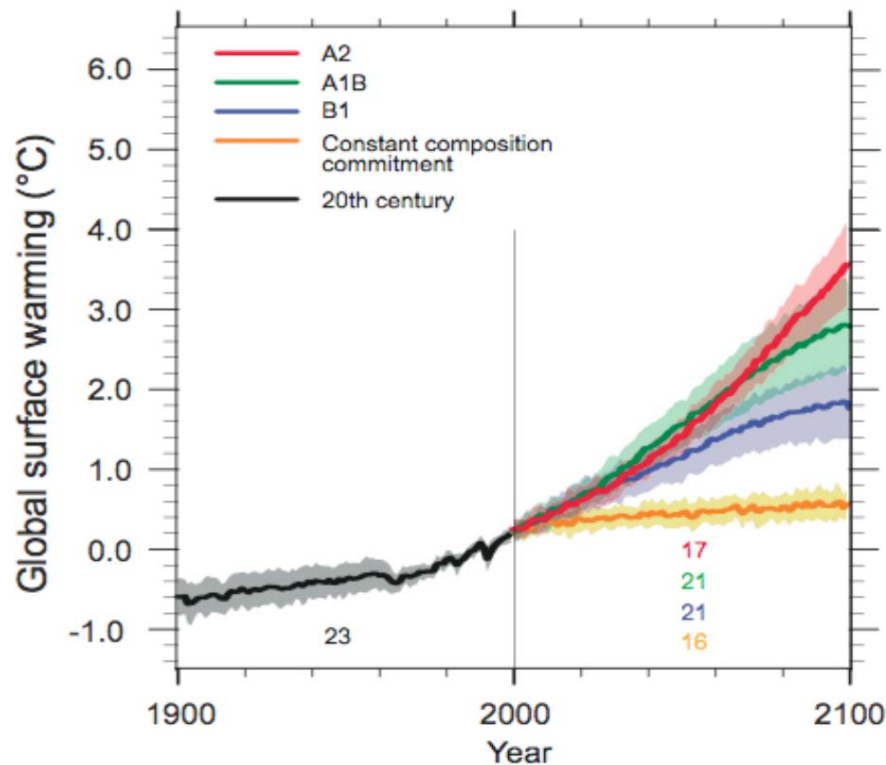
Paneelien antia: ristiriitaiset

1. elinkeinorakenne on muuttunut ennenkin, uusia työpaikkoja voidaan luoda häviävien tilalle
2. energian kulutus voi jatkaa kasvuaan, jos se tyydytetään vähäpäästöisillä energianlähteillä
3. lyhytnäköiseen osaoptimointiin johtavasta kuntien kilpailusta on päästävä eroon
4. jokaisella tulee olla yhtäläinen oikeus tuottaa päästöjä
5. epäreilu kilpailuetu voidaan estää ilmastotulleilla

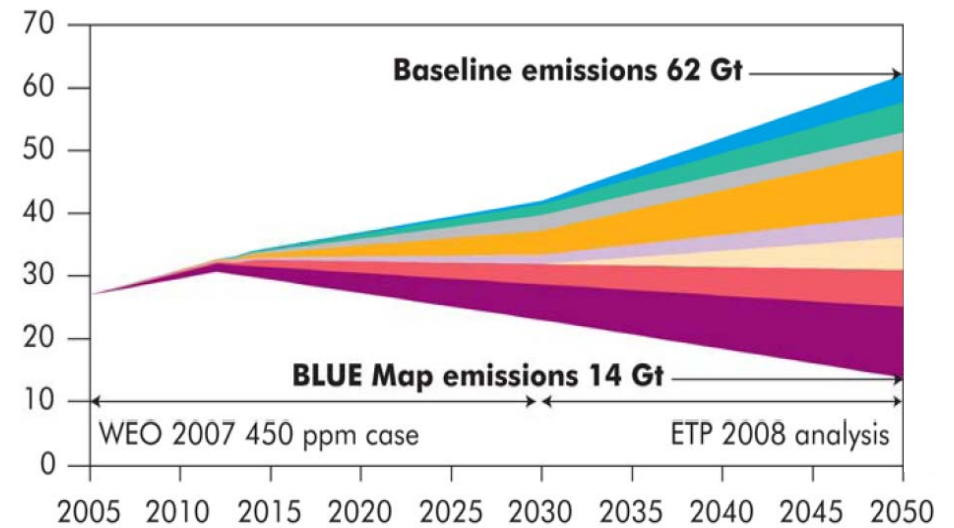
Paneelien antia: heikot signaalit

1. jatkuva kasvu ja hyvinvoinnin käsite on arvioitava uudelleen
2. ilmastosuojelu kohtelee ihmisryhmiä eri tavoin
3. Suomeen tarvitaan ilmastolaki ja hiilibudjetit
4. tulevaisuudessa tulee siirtyä henkilökohtaiseen päästökauppaan
5. eläinkunnasta peräisin olevan ruuan suosio laskee
6. ilmastoja tulee varautua viilentämään tarvittaessa keinotekoisesti

Selonteossa kahdenlaisia skenaarioita

Globaalit skenaariot
mikä kehitys on vältettävä
ja mikä on Suomen rooli

Kansalliset skenaariot
millaisia eri polkuja on
vähähiiliseen yhteiskuntaan

Skenaariotyötä ohjaavat periaatteet

1. tavoiteskenaarioissa päädytään kestäväälle päästötasolle
2. tavoiteskenaarioiden on oltava aidosti vaihtoehtoisia
3. skenaarioissa tulee arvioida avoimesti vaihtoehtoja
4. skenaariotyössä sovelletaan useita eri menetelmiä

Selonteon dispositio

Tiivistelmä

Esipuhe

Visio: vähäpäästöinen Suomi vuonna 2050

1. Johdanto: Suomesta ilmastonsuojelun edelläkävijä
2. Mitä ilmastokriisin välttäminen edellyttää?
3. Ilmastonsuojelu – globaalin politiikan haaste
4. Polkuja kohti vähäpäästöistä Suomea
5. Kestävä ilmastopolitiikka
6. Vaurautta ilmastoa kuormittamatta
7. Ilmasto säästävä arki
8. Sopeutuminen
9. Älykkäät ohjauskeinot
10. Ilmastopolitiikan vahvistaminen

Yhteenveto linjauksista

Liitteet

Selonteon dispositio

Tiivistelmä

Esipuhe

Visio: vähäpäästöinen Suomi vuonna 2050

1. Johdanto: Suomesta ilmastonsuojelun edelläkävijä
2. Mitä ilmastokriisin välttäminen edellyttää?
3. Ilmastonsuojelu – globaalin politiikan haaste
4. Polkuja kohti vähäpäästöistä Suomea
5. **Kestävä ilmastopolitiikka**
6. Vaurautta ilmastoa kuormittamatta
7. Ilmastoa säästävä arki
8. Sopeutuminen
9. Älykkäät ohjauskeinot
10. Ilmastopolitiikan vahvistaminen

Yhteenveto linjauksista

Liitteet

Kestävä ilmastopolitiikka

- kestävän kehityksen käsite
- aikajänteet ja varovaisuusperiaate
- globaali kestävä kehitys
- ekologinen kestävyys: luonnon monimuotoisuus, ympäristöterveys, luonnonvarat
- sosiaalinen kestävyys: oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, aluekehitys, kulttuuri
- taloudellinen kestävyys: kustannustehokkuus, kilpailukyky, ulkoiskustannukset, oheisvaikutukset
- win-win- ja lose-lose-tilanteiden tunnistaminen
- ilmastonsuojelu, elintaso ja hyvinvointi

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

Kiitos

www.vnk.fi/hankkeet/tulevaisuusselonteko/

Asiantuntijaryhmän kokoonpano

puheenjohtaja: Oras Tynkkynen, ilmastopoliittinen asiantuntija, VNK

sihteeri: Pirkko Heikinheimo, projektipäällikkö, VNK

- Pertti Anttinen, yksikön päällikkö, ulkoasiainministeriö
- Santtu von Bruun, tutkija, Kuntaliitto; varapuheenjohtaja, Tulevaisuuden tutkimuksen seura
- Marja Jallinoja, puheenjohtaja, Ilmansuojeluyhdistys ry
- Tuuli Kaskinen, ilmastoasiantuntija, Suomen luonnonsuojeluliitto
- Anna Korppoo, erikoistutkija, Ulkopoliittinen instituutti
- Matti Liski, professori, Helsingin kauppakorkeakoulu
- Peter Lund, professori, Teknillinen korkeakoulu
- Hannele Pokka, kansliapäällikkö, ympäristöministeriö
- Sirpa Smolsky, toimitusjohtaja, Metallinjalostajat ry
- Petteri Taalas, pääjohtaja, Ilmatieteen laitos
- Pekka Tervo, ylitarkastaja, työ- ja elinkeinoministeriö
- Sami Tuhkanen, kehityspäällikkö, Sitra

Ministerityöryhmä

*puheenjohtaja: Paula Lehtomäki, ympäristöministeri
(kesk.)*

- Tarja Cronberg, työministeri (vihr.)
- Jyri Häkämies, puolustusministeri (kok.)
- Jyrki Katainen, valtiovarainministeri (kok.)
- Jan Vapaavuori, asuntoministeri (kok.)
- Anu Vehviläinen, liikenneministeri (kesk.)
- Paavo Väyrynen, ulkomaankauppa- ja kehitysministeri (kesk.)
- Stefan Wallin, kulttuuri- ja urheiluministeri (rkp)

Strategian ja tulevaisuus- selonteon suhde

	ilmasto- ja energiastrategia	tulevaisuusselonteko
<i>vastuutaho</i>	TEM	VNK
<i>aikataulu</i>	marraskuu 2008	kevät 2009
<i>aikajänne</i>	–2020(–2050)	(2020)–2050(–2100)
<i>alue</i>	Suomi	+ maailma
<i>sisältö</i>	torjunta	+ sopeutuminen
<i>sektorit</i>	energia ja muut päästölähteet	ilmastoon vaikuttavat tekijät
<i>menetelmä</i>	forecasting	backcasting

Tulevaisuusselonteon selvityksiä

Julkaistu kesäkuussa

- ilmastopolitiikan valtavirtaistaminen

Julkaistu elokuussa

- kahden asteen tavoite
- äärimmäiset ja epälineaariset ilmaston muutokset
- skenaariokatsaus

Julkaistu syyskuussa

- Ison-Britannian ilmastolain juridinen soveltuvuus
- ilmastoasenteet ja niiden muuttaminen
- tuotteiden ilmastomerkinnot

Julkaistaan myöhemmin syksyllä

- päästörajoitusten vaikutukset ulkopuolisissa maissa
- tehokas ilmastopolitiikka
- energiatehokkuuden esteet

Skenaarioilla haetaan vastauksia

- onko päästöjä mahdollista vähentää kestäväälle tasolle?
- millaisia eri polkuja voi olla kohti vähäpäästöistä Suomea?
- mitä heikkouksia ja vahvuuksia on eri poluissa?
- millaisia toimenpiteitä tarvitaan lähitulevaisuudessa, jotta päästään oikeaan kehitykseen pitkällä aikavälillä?

Selvitykset: tehokas ilmastopolitiikka

- tekijä: Gaia Consulting ja SITO
- tehtävä: arvioida ilmastopolitiikan ohjauskeinojen kustannustehokkuutta ja sivuvaikutuksia
- johtopäätökset:
- päästöjen vähentämisen kustannusten arviointi usein konservatiivista ja tulokset vaihtelevia
- kustannustehokkuus riippuu rajauksesta: mitä vaikutuksia otetaan huomioon ja millä aikajänteellä
- sivuhyötyjen huomioon ottaminen voi tehdä monista keinoista taloudellisesti kannattavia
- toimien kustannustehokkuus vaihtelee merkittävästi
- edullisimmat päästövähennykset energiatehokkuudella
- tehokkaita mm. energia-, ajoneuvo- ja kiinteistöverojen porrastukset, hankinnat sekä markkinaehtoiset tariffit

Selvitykset: arvot ja asenteet

- tekijä: Demos Helsinki
- tehtävä: arvioida suomalaisten ilmastoasenteita ja mahdollisuuksia vaikuttaa niihin
- johtopäätökset:
- tietoisuuden puute ei ole este ilmastosuojelulle
- väestöryhmien väliset erot ovat pieniä
- haasteena on vakuuttaa kansalaiset siitä, etteivät he jää ilmasto säästävien valintoineen yksin
- politiikalla on luotava puitteet, joissa ilmasto säästävien valintojen tekeminen on kannustavaa
- yhteiskunta on mobilisoitava laajasti – tarvitaan "me toimimme" -henkeä

Selvitykset: valtavirtaistaminen

- tekijä: SYKE
- tehtävä: tunnistaa haasteita ilmastopolitiikan valtavirtaistamisessa ja esittää ratkaisukeinoja
- johtopäätökset:
- valtavirtaistamiseen sitouduttava korkeimmalla tasolla
- talousarvioissa, ministeriöiden suunnitelmissa ja säädösvalmistelussa oltava riittävät arviot ilmastovaikutuksista
- sektoritutkimuksen neuvottelukunnan käynnistettävä valtavirtaistamista palvelevaa tutkimusta
- selvitettävä ilmastopoliittisen asiantuntijaryhmän perustaminen ja ilmastoasiahenkilön asettaminen
- tiede-politiikkadialogia tulee lisätä välittäjäorganisaatioiden tai "tiedetulkkien" avulla